

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 16 Nisan 2026

Sayı : 18454

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

43653

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı tarafından, Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 15.04.2026

Prof. Dr. Fethi Açikel
İstanbul Milletvekili

Tarım ve gıda üretimi, yalnızca ekonomik ve ticari bir faaliyet alanı değil, aynı zamanda **milli güvenlik ve stratejik bağımsızlıkla** doğrudan bağlantılı bir alan niteliği taşımaktadır. Gıda arz güvenliği, yalnızca piyasa dinamikleriyle sınırlı bir konu olmayıp, devletin bekasını etkileyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede üretimin sürekliliği, çiftçinin desteklenmesi ve tarım arazilerinin verimliliğinin korunması, söz konusu stratejik yaklaşımın temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

Son yıllarda küresel ölçekte yaşanan pandemi, iklim krizi, savaşlar ve tedarik zinciri kırılmaları; **tarım ve gıda güvenliğini** ulusal güvenliğin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Bu süreçte birçok ülke, tarımsal üretimde kendine yeterlilik ve stratejik bağımsızlık politikalarına yönelmiştir.

Tohum, tarımsal üretimin en temel girdisi olup; tohum üzerinde kurulan hakimiyet doğrudan gıda arz güvenliği ile ilişkilidir. Türkiye'de kamuoyunda zaman zaman dile getirilen bağımlılık tartışmaları, meselenin ülke bazlı bir çerçeveye sıkıştırılmasına yol açmakta; oysa asıl sorun, hibrit tohum sistemleri ve küresel tohum şirketleri üzerinden oluşan yapısal bağımlılık riskidir. Bu durum, tarımsal üretimde uzun vadeli stratejik kırılmalıkları beraberinde getirmektedir.

Diğer yandan resmi açıklamalarda Türkiye'nin tohumda büyük ölçüde kendine yeterli olduğu ve hatta ihracatçı konumda bulunduğu ifade edilmektedir. Ancak bu durum, ürün bazlı farklılıkları ve stratejik kırılmalıkları ortadan kaldırmamaktadır. Nitekim Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı tarafından yapılan "*Türkiye'de herhangi bir gıda arz güvenliği sorunu bulunmadığı ve vatandaşların tüm gıda ürünlerine erişebildiği*" yönündeki açıklama, gıda güvenliğini yalnızca mevcut arzın fiziksel varlığı üzerinden değerlendirmekte; üretim sürdürülebilirliği, girdilerde dışa bağımlılık, fiyatlar yoluyla erişim ve krizlere karşı dayanıklılık gibi temel unsurları yeterince dikkate almamaktadır.

Bu çerçevede mesele yalnızca "hangi ülkeye bağımlıyız" sorusu değil; daha geniş anlamda tohum egemenliği, yerli genetik kaynakların korunması, çiftçinin üretim bağımsızlığı ve uzun vadeli gıda güvenliği meselesidir.

Bu bağlamda, Türkiye'nin gıda arz güvenliğinin mevcut durumunun ve geleceğe yönelik kırılganlıklarının bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi amacıyla aşağıdaki soruların yanıtlanması kamu yararı açısından önem taşımaktadır.

1. Türkiye'nin tohum üretiminde ürün bazında (buğday, mısır, sebze, bakliyat vb.) yerli üretim-ithalat oranları nedir? Bu oranlar son 10 yılda nasıl değişmiştir?
2. Türkiye'de kullanılan hibrit tohumların ne kadarı yerli firmalar, ne kadarı çok uluslu şirketler tarafından üretilmektedir?
3. Türkiye'nin tohum ithalatında ilk 10 ülke hangileridir? Bu ülkelerin toplam ithalat içindeki payı nedir?
4. Türkiye'nin tohum ithalatı ve tarımsal üretimde kullanılan girdiler içinde İsrail menşeli ürünlerin payı nedir? Bu pay son 10 yılda nasıl değişmiştir ve stratejik ürün gruplarında (özellikle sebze tohumları ve hibrit çeşitler) herhangi bir bağımlılık riski bulunmakta mıdır?
5. Türkiye'de faaliyet gösteren çok uluslu tohum ve tarım şirketlerinin pazar payı nedir? Bu şirketlerin Ar-Ge, lisans ve patent yoluyla Türkiye tarımsal üretim yapısı üzerinde oluşturduğu bağımlılık düzeyi analiz edilmiş midir?
6. Yüksek katma değerli sebze ve hibrit tohumlarda dışa bağımlılık oranı nedir?
7. Türkiye'de ata tohumu ve yerli genetik kaynakların korunması için yürütülen çalışmalar nelerdir? Bu kapsamda son 10 yılda kaç çeşit tescil edilmiştir?
8. Tarımda kullanılan tohumların genetik materyaline ilişkin fikri mülkiyet hakları kimlerin kontrolündedir? Bu durumun uzun vadede üretici bağımsızlığına etkisi analiz edilmiş midir?
9. İklim değişikliğine dayanıklı yerli tohum geliştirme konusunda kamu Ar-Ge yatırımları yeterli midir? Bu alanda bütçe ve proje sayısı nedir?
10. Türkiye'nin olası bir küresel kriz (savaş, ticaret ambargosu, iklim şoku vb.) durumunda tohum tedarikinde kesinti yaşamaması halinde acil eylem planı bulunmakta mıdır?